

Comentariul poeziei Tiganiada scrisa de Ion Budai-Deleanu - prima parte

Cel mai de seama reprezentant al "Scolii ardelene" si al iluminismului romanesc ramane Ion Budai-Deleanu. Originar din Cigmaul Hunedoarei, cu studii filosofice si teologice la Viena, cunoscator al literaturilor clasice si moderne, consilier juridic la Lwow, unde merge in 1820, Ion Budai-Deleanu a fost mintea cea mai luminata a vremii lui, un adevarat Luceafar al "Scolii Ardelene". Ion Budai-Deleanu a fost o personalitate complexa; istoric, lingvist si scriitor. Autor al unor importante lucrari istorice (De originibus popularum Transylvanie. De unione trium nationum) si lingvistice (Temeiurile gramaticii romanesti, Lexicon pentru carturari, Lexicon romanesc-nemtesc si nemtesc-romanesc), Ion Budai-Deleanu se inscrie in eternitate mai ales prin epopeea sa Tiganiada, capodopera a literaturii noastre si opera de valoare universala, scriere uimitoare pentru vremea respectiva si pentru stadiul de evolutie, de la acea data, al literaturii romane.

Tiganiada sau tabara tiganilor, subintitulata "poemation eroi-comico-satiric", in 12 canturi, a fost scrisa intr-o prima forma in 1800, si definitivata in 1812. Prima varianta a fost publicata in anii 1875-1877, in paginile ziarului "Buciumul roman", iar cea de-a doua, abia in 1925, in editia lui Gh. Cardas.

Tiganiada este cea mai importanta opera literara, in ordine cronologica, din literatura noastra, dupa Istoria ieroglifica a lui D. Cantemir si a avut un destin asemanator cu aceasta Parca a fost un "blestem" al literaturii noastre premoderne, ca operele ei cele mai insemnate sa nu fie publicate la vremea lor! Nepublicarea la timp a acestor capodopere a prejudiciat dezvoltarea literaturii noastre. Daca aceste capodopere ar fi fost publicate la vremea in care au fost scrise, evolutia literaturii romane ar fi fost, fara indoiala, alta, Literatura romana ar fi capatat un alt curs, decat cel pe care il cunoastem astazi.

In "Prologul", semnat Leunachi Dianeu (anagrama a numelui autorului, Ionachi Deleanu) si in "Epistola inchinatoare catre Mitru Perea, vestit cantaret" (care nu e altul decat Petru Maior), Budai-Deleanu isi numeste, pe un ton glumet, capodopera sa, "jucareaua", fiind, insa, convins de valoarea ei, din moment ce marturiseste ca a scris-o pentru a destiepta "un gust nou de poezieromaneasca".